

סנהדרין כו-ב

עניין: מחשבה מועלת אפילו לד"ת

מהר"ל דרך חיים פ"ד מ"ה

האדם אשר הוא בעל גוף, אבל בודאי ראוי המציאות ביותר אל התורה מצד התורה ולפיכך אמר מי שלמד על מנת ללמד מספיקין בידו ללמוד וללמד, כי כאשר כוננו שתהיה התורה בעולם מספיקין בידו ללמוד וללמד כפי כוננו שרצה. וכבר בארנו בפרק שלפני זה כי המחשבה השכלית פועלת ואין זה דומה למה שאמרו (סנהדרין כ"ו, ב') מחשבה מועלת אפי' לדברי תורה היינו שלא התחיל בלמוד אבל התחיל בלמוד כדי ללמד אחרים בודאי השכל גורם שיצא לפועל, כי התורה גורמת זה בעצמה כי השכל הוא שפועל עד שיצא לפועל, ועיין למעלה אצל חביבין ישראל

מראית העין

אמר עולא מחשבה מועלת אפי' לדברי תורה וכו' אמר רבה אם עסוקים לשמה אינה מועלת. לחד פירושא דהמחשבה שחושב אפי' לדברי תורה אלמוד כך וכך מוקת ועלה קאמר רבה דעוסק לשמה אינה מוקת. יש לעמוד מהא דאמרו בויקרא רבה ס' בחוקותי חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך אמר דוד רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום ס' ולבית דירה ס' אני הולך והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות הה"ד ואשיבה רגלי אל עדותיך ופירשו דהיה עושה דוד העיה כן דבזה שהיה אומר למקום ס' אני הולך הסס"א והיעה"ר סבר שזה אמת ולא היה מקסרג עליו שלא ילך ללמוד והיה עושה זה בהמצאה והוא היה הולך ללמוד. וכפי מאי דמסיק בשמעתין אם עוסק לשמה אפי' מחשבה ללמוד כך וכך אינה מוקת ויעלה בידו אשר חשב איכא אמאי הוצרך דוד העיה לעשות כן וייל דכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו ולפי גדולת נשמת דוד נפש אדה"ר הייל קטרוג גדול ומה גם שהיה פעם ראשונה שיצאה נפשו מהקליפה והייל טורח וצער גדול כמ"ש רבינו הארי"י וצ"ל ולזה היה צריך לעשות המצאות לנצח היצירה:

ישמח ישראל (אלכסנדר) חנוכה אות לא

ואין יכול להדליק נשמת. נ"ל ע"ד רמז דספרת כנחם זקוק לה הוא עפ"י המונח נסה"ק דלריך שמירה יתירה שלא יאחזו בו החינוכים ח"ו. והיינו ע"ד חמס ז"ל (סנהדרין כ"ו) מחשבה מועלת לד"ת. ועיין פירש"י שם היינו דנדנדו רטון ומחשבת האדם מיפר מחשבות הערומים עומד הלד שכנגדו ונאחזו זה. וזה ספרת דכיון דלמה

שיחות מוהר"ן אות סב

דע שיש בבג"אדם סגולות גדולות כי יכולין לפעל על-ידי מחשבתם מה שהם חושבים. ונאפלו היקרות חס ושלום הוא בא ממחשבות בג"אדם. כי כשהמחשבה היא כלה אחוזה ודבוקה בדבר אחד שיהיה בן דהינו כל הבחינות שיש במחשבה דהינו פנימיות וחיצוניות ושאר הבחינות כלם עד הנקדה. וכשכלם כאחד אחוזה ודבוקים וחושבים שיהיה בן בלי בלבול ונטיה למחשבה אחרת, על-ידי זה הם פועלים שבהכרח יהיה בן כמו שהם חושבים. וגם שהמחשבה תהיה בפרטי פרטיות לא בדרך כלל כגון שיחשב שאם יהיה בן יהיה בן וכן בפרטיות. אבל כשחושב בדרך כלל הוא בחינת גלמי בלים (בלים יב, ו) ויכול לטעות כמו שטעה נבט שראה אש יוצא כו' (סנהדרין קא, ב')

וגם לענין הלמוד מועיל זה, אם תהיה מחשבתו תקיפה מאד כנ"ל, בודאי יהיה בן. ובלבד שתהיה המחשבה תקיפה ואחוזה מאד בזה כנ"ל, דהינו למשל שיחשב במחשבתו שיוצא ללמוד ולגמור כל הארבעה פוסקים כלם עם כל הפרושים הגדולים, ויחשב ויציר בדעתו באיזה אופן ילמד אותם ובכמה זמן כגון למשל שיוצא ללמוד תמשה דפין ביום אחד עד שיוצא לגמור כלם בשנה אחת ויכניס מחשבתו בזה היטב היטב בתקף גדול מאד עד שתהיה המחשבה תקיפה ואחוזה בזה מאד. וכיוצא בזה בשאר למודי התורה הקדושה כגון ש"ס עם הרי"ף והרא"ש וטורים וכו' ותנ"ך וכיוצא, ויכסף וישתוקק ויחשב בזה הרבה בתקף גדול אזי יוצא שיהיה בן. ואמר שזה קרמז בדברי רבותינו זכרונם לברכה במה שאמרו (שם כו, ב'): מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה, מועלת ממש דהינו שמועלת ומסייע לזה אפילו לדברי תורה. ואף-על-פי שרש"י פרש שם בענין אחר, אף-על-פי-כן הוא בן. ולא סיים לבאר הדבר יותר, ואלו ואלו דברי אלקים חיים: